

MİMARLIK MESLEĞİNE ULAŞILABİLİRLİKTE FARKLI BİR ARAYIŞ DENEMESİ: DICLE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

ALTERNATIVE APPROACHES TO PURSUING ARCHITECTURE AS A PROFESSION:
DICLE UNIVERSITY SAMPLE

Y. Berivan ÖZBUDAK AKÇA¹ - Derya ÇAKIR AYDIN²
Fatma Meral HALİFEOĞLU³

Öz

Ülkemizde son yıllarda üniversite eğitiminde birden fazla bölümü bitirmiş veya eğitimine devam etmekte olan bireylerin sayısında artış olduğu bilinmektedir. Dicle Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencileri içinde de daha önce başka bir bölümü bitirmiş olanların sayısı dikkat çekici geldiğinden bu konu üzerinde kapsamlı araştırma ve inceleme yapılmıştır. Bu çalışma, mimarlık mesleğinin ikinci bir meslek olarak tercih edilmesindeki düşünce, beklenti ve bakış açılarının nedenleri ile mesleki yaşamda tercih ve memnuniyet durumunu sorgulamayı hedeflemiştir. Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık bölümünde eğitimlerine devam eden ve mezun olan 73 katılımcı ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Elde edilen en önemli sonuçlardan biri, mimarlık bölümünde eğitim alan, ancak daha önce başka bir bölümü bitirmiş kişilerin bu yolu mimarlık mesleğine ulaşmak için bilinçli olarak seçtikleri ve daha çok teknik bölümlere yöneldiği olmuştur. İnsanın varoluşuna kadar inen mimarlık mesleğinin, günümüze kadar gelen süreçte gösterdiği yaratıcı, teknik, sosyal ve iletişim kurma yönleriyle toplum içerisinde popülaritesini hiç kaybetmediği ve her dönem tercih edilen meslekler arasında yer alacağı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mimarlık, Mimarlık eğitimi, Meslek arayışı, Mesleki tercih, Dicle Üniversitesi,

Abstract

In our country, it is known that in recent years there has been an increase in the number of individuals who have completed more than one department in university education or who are continuing their education. Since the number of students of the Department of Architecture of Dicle University students who have already completed another department has been remarkable, extensive research and investigation have been carried out on this subject. This study aimed to question the preference and satisfaction in professional life with reasons of expectations, anticipation, and perspectives of architecture profession being chosen as a second profession. The study was carried out with 73 participants who continued their education and graduated from the Architecture Department of the Dicle University Faculty of Architecture. One of the most important result is that people who have been educated in the Department of Architecture, but who have already completed another department, have consciously selected this way to reach the Architecture profession, and have gone to more technical departments in this election. It is understood that the architectural profession which has reached to the existence of mankind will never lose its popularity in the society with its creative, technical, social and communicative aspects that it has shown up to the present day and will be among the preferred professions in every period.

Keywords: Architecture, Architecture education, Profession pursuit, Profession choice, Dicle University

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, ybbudak@gmail.com

² Arş.Gör.Dr., Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, dryckr@gmail.com

³ Doç.Dr., Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, mhalife@gmail.com

1. GİRİŞ

İnsan hayatının dönüm noktalarından biri geleceğine yön veren meslek seçimidir. Mimarlık mesleği dinamik, yeniliklere açık ve sürekli değişime uğrayan bir meslektir. Bu meslek; yapı veya mekânı düşünmek, planlamak, konfor koşullarını sağlarken kültürel ve coğrafik değerleri atlamadan birçok düzeneği kurmak, doğru ve ilerici bir organizasyon, disiplin ve farklı rolleri üstlenebilmekle başarılabilir. Bu nedenle; mimarlık mesleği ve dolayısıyla mimarlık eğitimi sürekli bir gelişim ve değişim içerisinde. Bu gelişim ve değişim içinde oluşturulan yapıları çağın ihtiyaç ve beklentileriyle birlikte var eden ise; hem mimar hem de toplumdur.

Mimarlık eğitiminin amacı; mimar adaylarına öğrenmeyi, araştırmayı, ifade etmeyi, eleştiriye açık olmayı ve tartışmalardan olumlu sonuçlara varmayı ve örgütlenme yeteneğini edindirebilmektir. Bu bağlamda, her mimarlık öğrencisi, açık fikirli olmak, teknolojiye yeni ilerlemeleri kullanabilmek ve mesleki bilgi temelinde yaratıcı olabilmek, sosyal bilim alanlarıyla beslenen tasarım anlayışına ve kuramsal alt yapı zenginliğine sahip olabilmek üzerine eğilmektedir.

Bugünkü eğitim ortamı ise pek çok anlayışı bir arada barındıran çoğulcu bir yapı göstermektedir. Bu yapı yurt içi ve yurt dışında farklılıklar içermektedir. Günümüzde mimarlık eğitiminin geçmişe oranla çok farklı konuları bulunmaktadır. Eğitimde yeni anlayışlar ve arayışlar, içinde bulunduğumuz yüzyılın başından itibaren geçerlilik kazanmıştır. Halen bu arayışlar ulusal ve uluslararası düzeyde öğrenciler, akademisyenler, uygulamacılar arasında yeni katkılarla devam etmektedir (Ciravoğlu, 2001).

Mimarın tasarladığı yapı, sahibine ve kullanıcıya aitken cephesi, çevreye yaklaşımı, duruşu, doğayla barışıklığı tüm toplumu ilgilendirmektedir (Hasol, 2008). Bu bakımdan mimar ve dolayısıyla mesleki yeterliliği edinme sürecinde aldığı eğitim, tasarlama sürecindeki bakış yelpazesi, toplumun ihtiyaç ve beklentilerine olan yaklaşımı, insan sağlığını hangi ölçüde önemseydiği, günümüz teknolojisinden yararlanma ve kültürel etkiyi koruma çabası onun mesleki sorumluluğunun yansımaları oluşturmaktadır. Bu bakımdan mimar, toplumdan aldığı, mesleki donanım, yeterlilik ve duyarlılık içinde tasarladığı yapıları yansıtmaktadır. Toplum da yaptığı tercih, beğeni, kaygı, yaratıcı – yenilikçi düşünce, çevreci yaklaşım, ekonomik ve işlevsel çözüm beklentileri ile mimarı sürekli yeni arayışlara ve çözümlere yönlendirmektedir.

2. MESLEKİ BİR TERCİH OLARAK MİMARLIĞIN İNCELİKLERİ VE CAZİBELERİ

Yaşamın geçtiği her tür tasarlanmış çevrenin üretimiyle ilgili olan mimarlık mesleği insanlık tarihinin en eski mesleklerinden biridir. İnsanlığı ilgilendiren her konu, değiştiren her olgu mimarlığı da etkilemiştir (Nalçakan ve Polatoğlu, 2008). Mimarlık, sanatsal olduğu kadar teknik ve üretici yönüyle de, toplum refahını sağlayan sağlıklı mekânlar oluşturma iş gücüdür. Bunun yanında mimarlık, insan mutluluğunu hedeflerken insanın yaşayacağı fiziksel çevrenin sosyal çevre ile ilişkisini kurma sanatıdır (Ergül, 2015). Mimarlık, tasarım ve mühendislik disiplinlerinin ara kesitinde yer alan bir disiplin olarak dinamik, yeniliklere açık ve sürekli değişime uğrayan bir meslektir. En büyük değişimin de günümüzde yaşandığı kabul edilmektedir (Lökçe, 1994). Bu haliyle de öğrencilerin hem yaratıcı düşünme becerisini geliştirmeleri hem de bilimsel bilgiyi kullanarak yaratıcı fikirler geliştirebilme becerisi kazanmaları hedeflenmektedir (Yazıcıoğlu, 2013).

Mimarlık, aynı zamanda insanların tüm faaliyet alanlarını kapsayan, ekonomik, toplumsal ve teknolojik faktörlerle sınırlanan bir meslek olarak değişen çevre koşulları karşısında sürekli kendini yenilemek zorunda olan bir meslektir (Birer, 2003). Son yıllarda

iletişim ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak ülkeler arasındaki ilişkilerin de gelişmesi, malzeme seçeneği ve yapım teknolojisindeki sürekli ilerleyiş, mimarlık mesleğinin uluslararası konumunun önemini artırırken, mimarlık hizmetlerinden beklenti ve talepleri de arttırmaktadır.

Tasarlama ve inşa etme olgularının ötesinde düşünsel alanlar da mimarlığın kapsamına girmektedir. Gerçekleşmesi beklenmeyen tasarımların ya da sadece elektronik ortamda gerçekleştirilmiş bir sanal çalışmanın da mimarlık ürünleri olmadığı söylenemez. Bunun yanında mimarlıkla ilgili düşünce, bilgi ve kuram üreten tartışmalar da mimarlık dışı sayılamazlar (İnceoğlu ve İnceoğlu, 2004). Somut ve soyut değerlerin bir arada bulunduğu mimarlık yapıtı; topluma ve insana yönelme açısından bilimsel ağırlığı olan; yapısal kurgu, strüktür ve donatı yönünden tekniğe ve mühendisliğe dayanan; biçim, kütle ve mekân olgusu bakımından sanatsal etkinliği amaçlayan çok özel ve karmaşık bir sentezin sonucunda gerçekleşmektedir (İzgi, 1999). Mimarlık eğitiminin ve dolayısıyla mesleğinin geçmişle günümüz arasındaki değişimi, teknolojik gelişimlerle beslenerek desteklenmesi, bilgiye ulaşılabilirliğin kolaylaşması mimarlık mesleğinin cazibesini artırarak yayılımını hızlandırmıştır.

3. MİMARLIK MESLEĞİNE ULAŞILABİLİRLİKTE FARKLI YÖNTEMLER KULLANARAK EĞİTİM ALMA ÇABASI

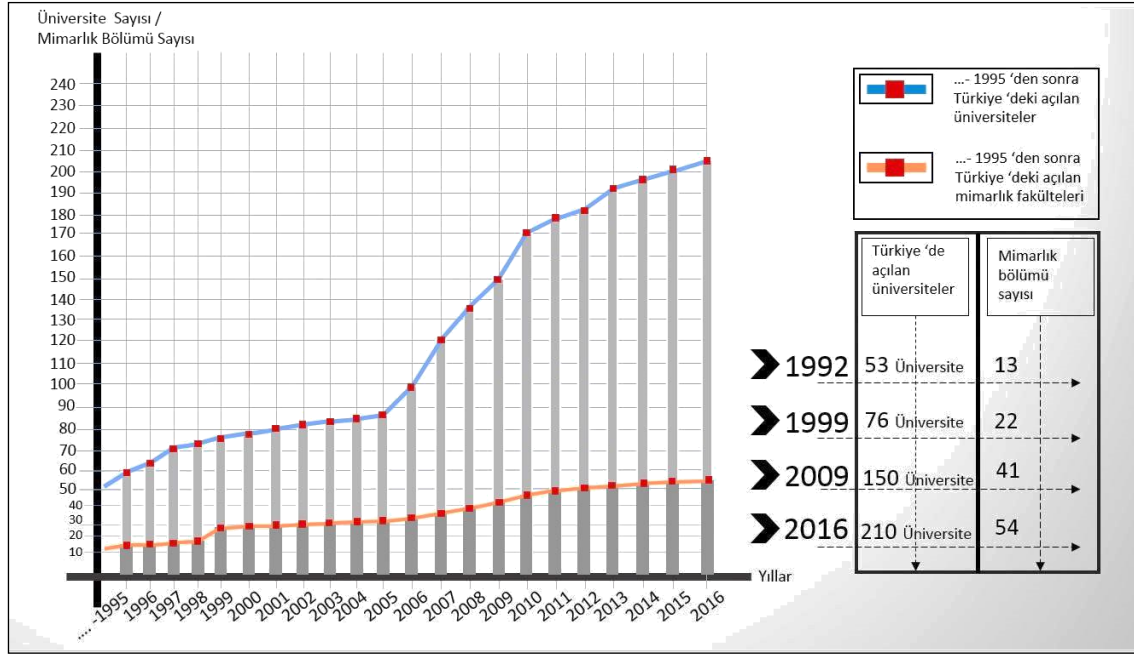
Dünyada ve ülkemizde eğitimin önemi ve değeri arttıkça eğitime olan ilgi ve talep de o oranda artmaktadır. Artan teknolojik imkân ve ulaşım kolaylığı, eğitime ulaşılabilirliği de daha fazla mümkün kılmaktadır. Üniversite ve akademik bölüm sayısı ile lisans tamamlama olanaklarının artışı, yüksek lisans ve doktora programlarının çoğalması, eğitimin toplumdaki statüyü yükseltmesi, bireylerin imkânları doğrultusunda eğitime öncelik vermelerini sağlamaktadır (Halifeoğlu ve diğ., 2016). Geçmişe oranla eğitim olanağını zorlamak, mevcut koşullar içerisinde eğitime ulaşılabilirliği mümkün kılmaya çabalamak, adeta bir yaşam biçimi haline gelmiştir. Teknoloji çağı olarak adlandırılan içinde bulunduğumuz döneme uygun olarak sorgulayan, araştıran, yorumlayan, eleştiren, üreten, karşılaştığı problemlere çözüm bulabilen, muhakeme yapabilen, bunun yanında ekonomik bağımsızlığını elde edebilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum toplum olarak hedeflenen her yolda eğitim ile birlikte yürümeyi gerekli kılmaktadır.

Çağlar boyunca mimarlar mesleki uygulamada içinde buldukları dönemin beğeni ve ihtiyaçları doğrultusunda değişim ve gelişim içinde olmuşlardır. Mimar profilinde meydana gelen bu sürekli değişim, aynı zamanda mimarlık eğitiminin şekillenmesinde itici bir güç niteliğindedir. İçinde bulunduğumuz çağda ise; mimarların hizmet alanındaki değişimi, diğer sektörler veya farklı meslek disiplinleri ile ilişkileri, küreselleşmenin etkisi gibi çok çeşitli gelişmeler mimarların kendi rollerini yeniden kurgulamalarını bir gereklilik haline getirmiştir. Bu gelişmelerle birlikte günümüz mimarlarının sahip olması gereken bilgi ve beceriler de farklılaşmıştır (Erbil, 2009).

Mimarlık mesleği, geçmişten günümüze kadar daima saygın ve toplumsal beklentinin yüksek olduğu meslekler arasında yer almıştır. Gösterdiği yaratıcı, teknik, sosyal ve iletişim kurma yönleriyle toplum içerisinde cazibesini hiç kaybetmemiş, her dönem tercih edilen meslekler arasında görülmüştür. Bu bakımdan bir meslek sahibi olan bireylerde bile mimarlık ikinci bir meslek olarak seçilebilmektedir.

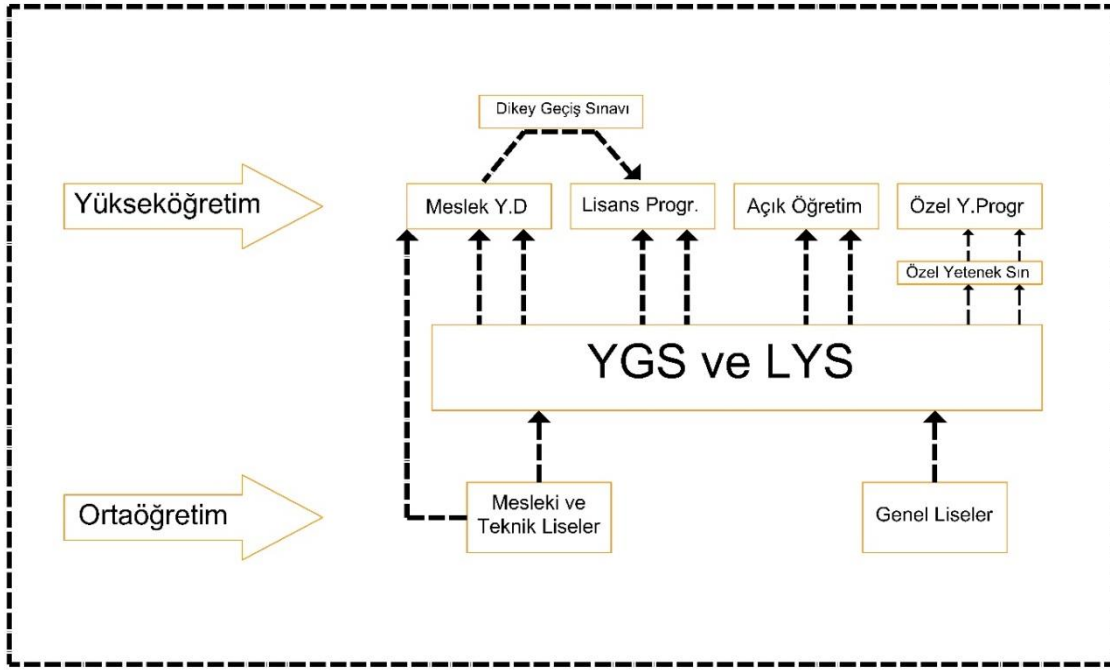
Ülkemizde 1992 yılında 53 üniversitenin bünyesinde 13 mimarlık bölümü mevcut iken, 2016 yılına gelindiğinde; üniversite sayısının 210'a yükseldiği ve buna paralel olarak mimarlık bölümlerinin sayılarında ciddi bir artış olduğu gözlemlenmiştir (Günay ve Günay, 2011) (Şekil 1). Son yıllarda Türkiye'deki üniversitelerde öğrenci tercihlerine bağlı olarak

bazı bölümlerin kapanma noktasına kadar geldiği bilinmekteyken, mimarlık bölümü oranlarının arttığı görülmüştür. Bu artış, mesleki yaşam ve eğitimi cazip kılan bazı faktörlere bağlı bir gelişim göstermektedir. Teknik bir mesleki yaşamın yanında yaratıcılık gücünün yaşam mekânları ve çevresindeki konfor arayışları ile birleşen tasarım biçimi, mimarlık eğitiminin cazibesini arttırmıştır. Zengin yapı, mekân, malzeme, peyzaj ve dekoratif ürün seçenekleri, mesleki alanda üretici ruhunu daha ileriye götürme arzusu ile rekabetçi bir mimarlık anlayışını da beraberinde geliştirmiştir. Bütün bu gelişmeler daima mimarlık mesleğinin pozitif ve albenili yönünü ortaya çıkararak, daha çok tercih edilen bölümler arasında yer almasını sağlamıştır.

Şekil 1. Türkiye’de 1992 – 2016 yılları arasında üniversite ve mimarlık bölümü sayılarındaki artış ilişkisi

Toplumların üniversitelerden beklentileri; daha geniş bir öğrenci grubuna eğitim vermesi, programların sürekli oluşan yeni bilgi alanlarının tümünü kapsayacak şekilde olması, eğitimde bilginin üretimi yanında uygulamaya da ağırlık vermesi, bölgesel ve ulusal kalkınmaya daha fazla katkıda bulunması, paydaşlarına hesap verebilen, açık ve saydam yönetim modelleri geliştirmesi şeklindedir. Ülkemizde liseden üniversiteye geçişte uygulanan bilgi ölçme sınavlarıyla alınan puanlar, kişinin mesleki tercihi, eğitim almak istediği üniversite, aile yönlendirmesi ve ekonomi gibi etkenler sonucunda bir yükseköğretim programına yerleşimini belirlemektedir (Erbil, 2009) (Şekil 2). Bazen de öğrencinin edindiği puan, diğer birçok etkenle birlikte istenen hedefe ulaşmak için yeterli olamamaktadır. Bu durumda da puanın yeterli olduğu alternatifler içinden yapılan tercih, kişiyi yeterince memnun etmeyebilmektedir.

Şekil 2.Türkiye’de ortaöğretimden yükseköğretime geçiş sistemini belirten şema (YÖK 2015a)

Ülkemizde devlet ya da vakıf üniversitelerine kayıt, diğer yükseköğretim programlarında olduğu gibi mimarlık bölümünde de doğrudan ya da dolaylı olmak üzere iki şekilde yapılabilmektedir. ÖSYM’nin merkezi yerleştirme sınavı aracılığı ile öğrencinin aldığı puanla yapacağı tercih, doğrudan yaptığı mesleki programı belirlemektedir. Bunun yanında dolaylı bir kayıt sistemi olarak ön lisans programı mezunu kişinin verilen tercih aralıkları içerisinde Dikey Geçiş Sistemi ile bir lisans programına yeniden kayıt yaptırmasıdır. Yüksek Öğretim Kurumu’nun 2014-2015 bahar dönemi yatay geçiş uygulama ilkelerine göre taban puanı eşit olan bölümler arasında yapılabilen bölüm değişiklikleri ideal olup, istedikleri bölümlere giremeyen öğrencilerin dolaylı yollardan hedeflerine ulaşmaya çalıştıkları yöntemlerden birisidir (YÖK 2015b).

4. İKİNCİ BİR MESLEK OLARAK MİMARLIK: DİCLE ÜNİVERSİTESİ ALAN ÇALIŞMASI

Son yıllarda Dicle Üniversitesi Mimarlık bölümünde okuyan öğrenciler arasında azımsanmayacak sayıda başka bölümden mezun olanlar bulunmaktadır. Çalışmada, bunun nedenleri, mimarlığın ikinci bir meslek olarak seçilmesindeki düşünceler, beklentiler, bakış açıları ve öğrencileri mimarlığa yönlendiren faktörler belirlenerek bölüme hangi yolla kayıt yaptırdıklarının öğrenilmesi hedeflenmiştir.

4.1.Yöntem

Konuyla ilgili literatür araştırmasında, bir yükseköğretim programını bitirerek meslek sahibi olan kişiler arasında, ikinci bir meslek olarak mimarlığın neden tercih edildiğine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. 2006-2016 yılları arasında Dicle Üniversitesi Mimarlık bölümünde okuyan öğrenciler içerisinde başka bir bölüm mezunu olanların sayıca fazla oluşu dikkat çekmiştir. 2016 yılında başlanan bu çalışmada, mimarlık mesleğinin ikinci bir meslek olarak tercih edilmesindeki düşünceler, beklentiler, bakış açıları ile mesleki yaşamda tercih ve memnuniyet durumu araştırılmıştır. Öncelikle gözlem alanı olarak dersane ve sosyal

mekânlarda öğrencilerle sözlü diyalog kurulmuş, ikinci meslek olarak mimarlığı seçme nedenleri ve beklentileri sorgulanmıştır. Daha sonra çalışmayı, bilimsel bir çerçeveye oturtmak amacıyla literatür araştırmaları yapılmıştır. Bu araştırmalardan elde edilen bilgiler ve istatistik uzmanlarının görüşleri doğrultusunda anket soruları hazırlanmıştır. Mimarlık eğitime devam eden ve mezun olan 20 katılımcı ile bir pilot çalışma yapılarak sorular test edilmiştir.

Çalışma iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiş olup, birinci aşamada eğitimlerine devam eden öğrencilere anket uygulanmıştır. İkinci aşamada ise ikinci bir meslek olarak mimarlığı seçip mezun olan kişilere ulaşılarak doğrudan görüşme veya diğer elektronik iletişim yollarıyla anket uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre frekans dağılımları yapılarak bulgular analiz edilmiştir.

4.2. Katılımcılar

Bu çalışma, Dicle Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık bölümünde eğitimlerine devam eden 40 katılımcı öğrenci ve bu bölümden mezun olan 33 mimar olmak üzere toplamda 73 katılımcı (10 kadın, 63 erkek) ile gerçekleştirilmiştir.

5. BULGULAR

Yapılan anket çalışmasından elde edilen bulgulara göre bir takım sonuçlara varmak mümkün olabilmektedir. Anket uygulamasından elde edilen bulgular şunlardır:

Bölümde daha önce bir yükseköğretim programını tamamlamış öğrencilerin yaşlarının diğer öğrencilerden daha büyük oldukları gözlemlenmiştir. **24 ile 37 yaşları arasındaki katılımcılardan çoğunluğunun (% 55) 27-30 yaş aralığında** olduğu görülmüştür. Daha önce bir programı bitirerek bu alanda mesleki bir deneyime sahip olan bazı katılımcılar aynı sınıftaki diğer doğrudan girişli öğrencilere göre ileri yaşlarda yer almaktadır. **73 öğrenci ve mezun katılımcının %86,3'ü erkek, %13,7'si ise kadındır.** Erkeklerin ikinci bir meslek olarak mimarlık eğitimi alma girişiminde kadınlara göre daha kararlı ve/veya girişimci olduğu söylenebilir. Kadınların eğitim sonrası iş, evlilik ve annelik gibi sorumluluklarının ikinci bir meslek girişimine göre daha ön planda olduğu da düşünülebilir.

Mimarlık eğitiminden önce mezun oldukları bölümler incelendiğinde, katılımcıların **büyük çoğunluğunun (%71,2) teknik bölümlerden** eğitim aldıkları görülmüştür. **%20,5'i eğitim bölümlerinden, %8,2'si ise sağlık bölümleriyle** ilgili eğitim almışlardır. Mimarlığın sanatsal yönünün yanında teknik bir bölüm oluşu, bu meslek eğitiminde daha bilinçli olarak tercih edildiğini göstermektedir. Eğitim programlarının hangi dallarda olduğu araştırıldığında ise daha çok matematik, fizik gibi sayısal bölümlerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların önceki mezun oldukları bölümü seçme nedenleri incelendiğinde **%32,9'unun mimarlığa geçiş için** bu dolaylı tercih yöntemini seçtiği öğrenilmiştir. **%28,8'inin seçtikleri bölümün idealleri olduğu, %28,8'i ailesinin ve/veya çevresinin kendilerini yönlendirdiği, %27,4'ünün sınav puanının bu bölüm için yeterli olabildiği, %20,5'inin ise ekonomik getirisinin iyi olabileceğini düşündüğü** bilgisi edinilmiştir. Elde edilen bu bulgulardan katılımcıların önemli bir kesimin bölümlerini mimarlığa bir geçiş yolu olarak düşünüp tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların %67,1'i iki yıllık bölümlerde, geriye kalanı dört yıllık yükseköğretim programlarında eğitim almıştır. Katılımcıların çoğunluğunun (%69,9) mimarlık bölümüne dikey geçişle geldiği görülmektedir.

Öğrenci grubunun **%55'inin daha önce eğitimlerini tamamlamış oldukları bölümlerle ilgili çalıştıkları** ve bunların %68'inin de kamu kurum ve kuruluşlarında iş hayatlarına devam ettikleri tespit edilmiştir. Bütün katılımcılara önceki bölümlerin beklentilerini karşılayıp karşılamadığı sorulduğunda **%79,5'i beklentilerini karşılamadığını** belirtmişlerdir.

Beklentilerini karşılamama nedenleri sorulduğunda ise bir ya da birkaç neden sıralanmıştır. Katılımcıların çoğunluğu *ekonomik yetersizliklerden dolayı* önceki bölümlerinin beklentilerini karşılamadığını belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Önceki bölümlerin beklentileri karşılamama nedenlerine ait kişi sayıları ve yüzdelik değerleri

Beklentilerini karşılamama nedenleri	Frekans (N)	Yüzde (%)
Ekonomik yetersizlik	32	43,8
Saygın bulmama	30	41,1
İş olanağının darlığı	21	28,8
Popüler bulmama	20	27,4
Tatmin olmama	20	27,4
Çalışma koşullarının zorluğu	19	26,0

N: Katılımcı sayısı

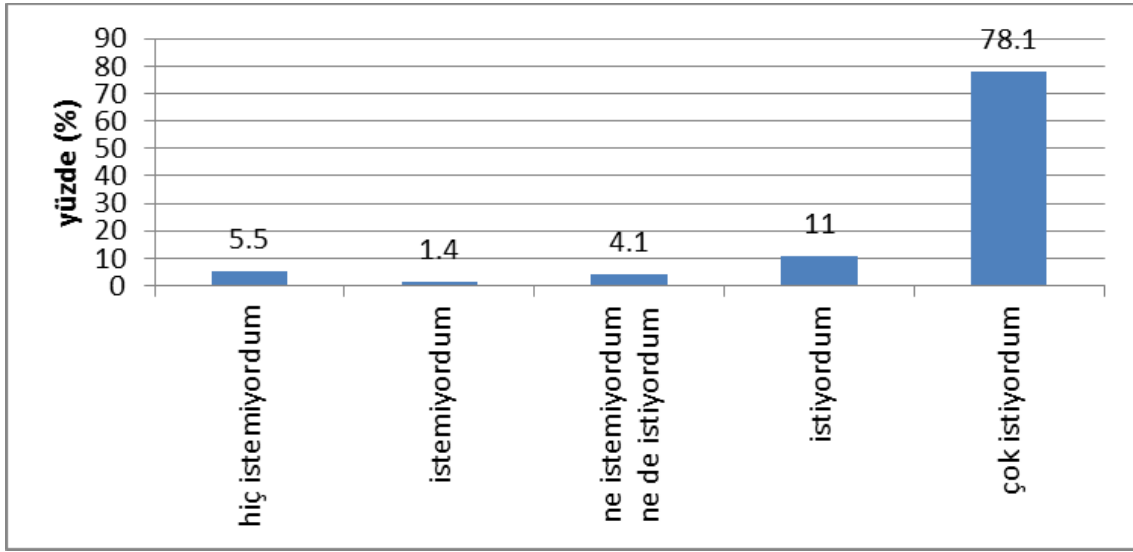
Çalışmaya katılan bütün katılımcılara mimarlık bölümünü tercih etme nedenleri sorulmuştur. *Mimarlık mesleğinin ideallerindeki meslek oluşu* bu mesleği tercih etmelerinin en büyük nedenleri arasındadır. Ayrıca mimarlığın *toplum içerisindeki saygınlığı ve iş olanakları* da tercih nedenlerini önemli ölçüde etkilemiştir (Tablo 2).

1153

Tablo 2. Mimarlık mesleğini tercih etme nedenlerine ait kişi sayıları ve yüzdelik değerleri

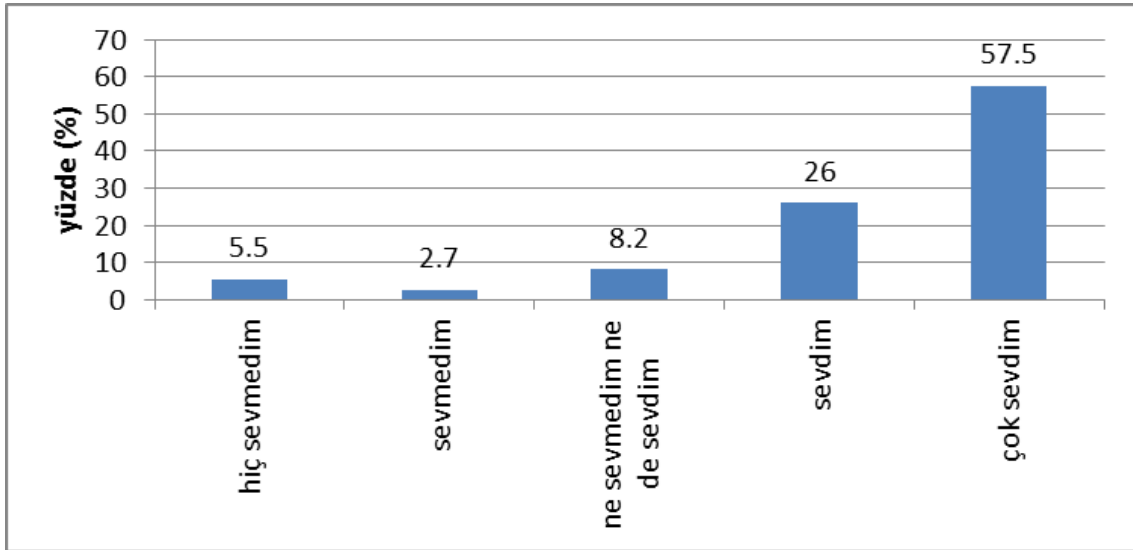
Tercih nedenleri	Frekans (N)	Yüzde (%)
İdeal	54	74,0
İş olanakları	27	37,0
Ekonomik kazanç	26	35,6
Saygınlık	25	34,2
Popülarite	20	27,4
Arayış	12	16,4
Aile/çevre yönlendirmesi	9	12,3

Ülkemizde uygulanan yükseköğretime geçişe yönelik ölçme sınavları, birçok kişinin idealindeki bölümden ve üniversiteden vazgeçmesine neden olmaktadır. Bu durum kişinin yerleştiği programdaki başarısını önemli bir şekilde etkilemektedir. Dicle Üniversitesi Mimarlık Bölümü için de aynı kaygı duyulmuş olup, katılımcılara mimarlık bölümüne ne derece isteyerek geldikleri 5'li likert tipi ölçekte sorulmuştur. *%78,1'inin çok isteyerek bu bölümü tercih ettiklerini* belirtmesi, hem hedef programda başarının yakalanmış olduğunu, hem de mimarlık bölümünün çok istenen bir program olduğunu göstermektedir (Şekil 3).

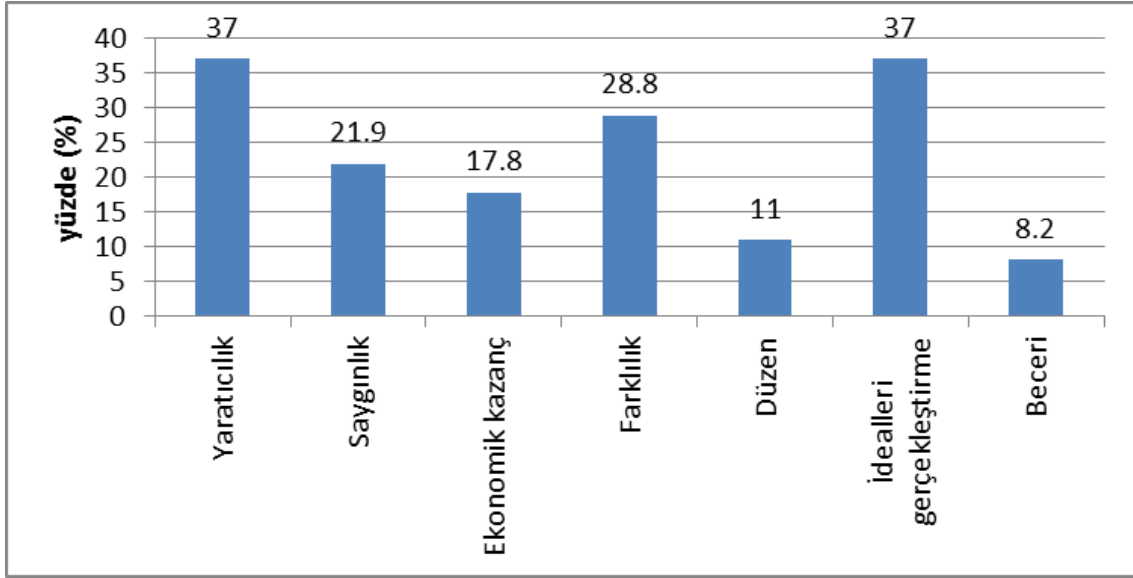
Şekil 3. Mimarlık bölümünü isteyerek tercih etme ölçütüne ait yüzdeler

Katılımcıların %76,7'sinin *eğer geriye dönüp bir seçim yapma şansları olsaydı* tekrar mimarlık bölümünü seçebileceklerini belirtmeleri de mimarlığın birçok yönden doyurucu ve mutluluk verici bir bölüm olduğunu düşündürmektedir. 73 katılımcıya öğrenimleri sırasında mimarlık bölümünü ne ölçüde sevdiğini sorulduğunda %57,5'inin çok severek okudukları bulgusuna ulaşılmıştır (Şekil 4).

Şekil 4. Mimarlık bölümünü ne derecede severek okuduklarına ait yüzdeler

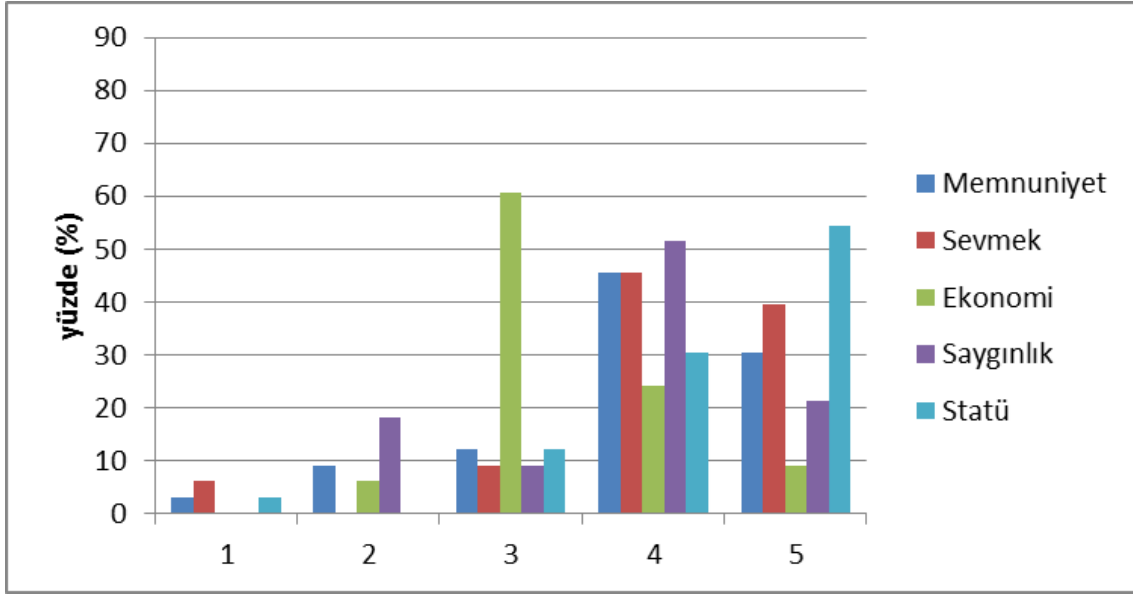
Katılımcılara mimarlığın kendileri için ne ifade ettiği sorulduğunda, hep pozitif ve takdir edici ifadelerle görüş bildirilmiştir. Kullanılan çeşitli kavramların yanında getirilen gruplamaya göre genellikle mimarlık *yaratıcılık* (%37) ve *idealleri gerçekleştirme* (%37) olarak ifade edilmiştir (Şekil 5). Bu bulgular mimarlığın kendi içinde pek çok özel değeri taşıdığını ve hissettirdiğini göstermektedir.

Şekil 5. Mimarlığın ifadesi için kullanılan kavramların yüzdelerik değerleri

Diğer mesleklerde olduğu gibi, eğitimini tamamlayan pek çok mimar mesleki alanda aktif bir iş hayatı istemektedir. Ancak bazen hedeflenen iş ortamı, pek çok etkenle birlikte mümkün olmayabilmektedir. Dicle Üniversitesi Mimarlık bölümünden ikinci bir meslek olarak mezun olan katılımcılara günümüzde bir işte çalışıp çalışmadıkları ve çalışanlara hangi meslekleriyle ilgili çalıştıkları sorulduğunda; **%93,9'unun çalıştığı ve bunların %72,7'sinin ise mimar olarak çalıştığı** belirlenmiştir. Bunun yanında mimar olarak çalışan katılımcıların **%54,5'i altı aydan daha kısa sürede çalışmaya başladıklarını** ifade etmişlerdir.

Mimar olarak çalışan katılımcıların mimarlık mesleği ile ilgili memnuniyet düzeyleri, bu meslekte çalışmayı ne derecede sevdiğini ya da sevmedikleri, ekonomik açıdan yeterlilik durumu, çalışma hayatında saygınlık durumu, statüsünde ne derecede artış ya da azalma olduğu ile ilgili görüşleri 5'li likert tipi ölçekte sorulmuştur. **1 olumsuz, 5 ise olumlu olarak değerlendirildiğinde** mimar katılımcıların çoğunluğunun bu meslekte çalıştıkları için memnun oldukları, mesleklerinde severek çalıştıkları, ekonomik olarak orta düzeylerde oldukları, saygınlık ve statülerinde ise bir artış gördükleri belirlenmiştir (Şekil 6). Ayrıca katılımcılara, edindikleri deneyim doğrultusunda mimarlık mesleğini önerip önermedikleri sorulduğunda **%60,3'ünün mimarlık mesleğini önerdikleri** tespit edilmiştir. Bu bulgu, mimarlık mesleğinin eğitim sürecinde yaşanan zorluklara rağmen popülaritesini koruduğunu göstermektedir.

Şekil 6. Mimar katılımcıların görüşlerine ait yüzdeler

6. SONUÇ

Geçmiş insanlığın varoluşuna kadar inebilen mimarlık mesleği, günümüze kadar gelen süreçte gösterdiği yaratıcı, teknik, sosyal ve iletişim kurma yönüyle toplum içerisinde popülerliğini kaybetmemiş, her dönem tercih edilen meslekler arasında yer almıştır. Mimarlığın çağın ilerisinde ve teknolojik destekle hızlı gelişimi, yapım modasındaki değişkenlikler, kültürel etki ve yaşamın kitlesel biçimlenişi mimar adaylarını ve mimar olmayı düşünenleri her zaman heyecanlandırmış ve bu mesleğin cazibesini artırmıştır. Bu bakımdan meslek sahibi olan bireylerde, tespiti yapılabilen birçok etkenden dolayı mimarlığın ikinci bir meslek olarak seçilmesi ve bunun için çaba gösterilmesi oldukça doğal bir gelişim olarak değerlendirilmektedir.

ÖSYM tarafından bilgi ölçmeye dayalı sınavlar sonucunda alınan puanlarla kişinin geleceğini belirleme çabası bazen tam bir karmaşaya ve hatta işin içinden çıkılmaz bir duruma gelebilmektedir. Eğitim almak istediği üniversite ve yükseköğretim programı için yeterli puanı alamayan gençler, bazen aldığı puana ve kendi tercihlerine paralel bir programı seçmek zorunda kalarak geleceğini bu doğrultuda belirlemekte, bazen de hedefte yer alan program için yeni arayışlara gidebilmektedir. Bu çalışmada edinilen sonuçlardan biri, **mimarlık bölümünde eğitim alan, ancak daha önce başka bir bölümü bitirmiş kişilerin bu yolu mimarlık mesleğine ulaşmak için bilinçli olarak seçtikleri olmuştur.** Hedefe ulaşmak için çabalamanın, dolaylı başka yolların denenmesi takdir edilecek bir durum olmakla beraber, ülkemizdeki sınav programlarının bu karmaşayı gerektirmeyecek şekilde düzenlenmesi gelecek için daha yararlı olacaktır. Ortaöğretimde edinilen bilgilere yönelik yapılan bu sınav yöntemi, çoğu zaman gençlerin ideallerindeki bölüm ve üniversitelerden vazgeçmelerine, hiç ilgi duymadıkları alanlarda eğitim almalarına ya da tam tersi olarak yeteneklerinin oldukları alana hiç yönlenebilmelerine neden olmaktadır. Bu durum genelde doğru bireyin doğru bölümde olamaması sonucunu beraberinde getirmektedir.

Daha önce bir meslek sahibi olup, **ikinci meslek olarak mimarlık bölümünü tercih eden öğrenci ve mezunların çoğunlukta teknik bölümleri okuyarak dolaylı yolları (dikey geçiş sınav yöntemi gibi) kullandıkları anlaşılmaktadır.** Mezun olanların çoğunluğunun önceki mesleğini icra etmek yerine mimarlık yapması ve çoğunluğun bunu kısa sürede

başarması, mesleki tercih ve başarıda doğru bir adım olarak değerlendirilmiştir. Eğitim sürecinde bile mimarlık bölümünden memnun olmaları ve başkalarına da tavsiye etmeleri ideallerine ulaşmada başarı ve kararlılığı göstermektedir. İki meslek sahibi olan bu bireyler arasında yüksek bir oranın mimar olarak iş hayatını devam ettirmesi ve çok kısa bir sürede mimar olarak iş bulmaları Dicle Üniversitesi akademisyen ekibinde büyük bir memnuniyetle karşılanmış, eğitim ve eğitimci ilişkisinde teşvik edici bir güç yaratmıştır.

İnsanın mutlu olacağı mekânları gelişen teknoloji, yapım modası, ihtiyaçlar, ekonomi ve özgün yaratıcılık beklentileri içinde tasarlamaya çalışan mimarlar, pek çok etken doğrultusunda topluma istenen kalitede hizmet verememektedir. Tasarım, planlama, inşaat, projelendirme, yapı malzemeleri ve sektörleri iyi sunulduğu takdirde daha kaliteli mimarlık hizmeti giderek olgunlaşacaktır. Bu çerçevede mimarlık politikalarının ve mimarlık yasasının oluşturulması ve kamuoyuna mal edilmesi çok önemli bir adım olacaktır (Pamir, 2008). Tüm sorunlara karşın çalışma verileri sonucunda mimarlık mesleğinin halen popüler ve tercih edilen bir meslek olması gelecek için ümit verici görülmektedir. Hedeflenen ve birçok yaratıcı düşünce gücüne sahip gencin idealindeki meslek olarak çekici yönünün sürdürülebilir olması için de **bu mesleği destekleyici mimarlık politikaları geliştirilmelidir.**

KAYNAKÇA

- Birer, E.D. (2003). Mimarlık eğitiminde kalite (Quality in architectural education). *Journal of Istanbul University*, 3,83-88.
- Ciravoğlu, A. (2001). *Mimari tasarım eğitiminde workshop-stüdyo paralelliği üzerine*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erbil, Y. (2009). Geçmişten günümüze mimar profilinde meydana gelen değişim-dönüşüm ve mimarlık eğitimine yansımaları (The change-mutation that took place in the profile of the architect of the past day time and reflections on architectural education). *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4, 1, 58-67.
- Ergül, H. (2015). Mimarlığın ihmal edilen sosyal ve toplumsal yönü. *Akademik Platform, ISITES 2015*, Valencia -Spain.
- Halifeoğlu, F.M., Özbudak Akça, Y.B., Çakır Aydın, D. (2016). Evaluation of reasons to prefer architecture department as a second profession. Proceedings, *International Engineering, Science And Education Conference*, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır, 01-03 December, 149-155.
- Hasol, D. (2008). Mimarlığı tanımlamak. *Yapı Dergisi*, 316, 47.
- İnceoğlu, M. ve İnceoğlu, N. (2004). *Mimarlıkta söylem, kuram ve uygulama*. Tasarım yayın grubu, İstanbul.
- İzgi, U. (1999). *Mimarlıkta süreç/kavramlar-ilişkiler*. 1.baskı, Yapı Endüstri Yayınları, İstanbul.
- Lökçe, S. (1994). *Mimarlık eğitiminde temel eğitim programlaması ve mimari tasarım programıyla bütünleşebilecek bir model önerisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nalçakan, H. ve Polatoğlu, Ç. (2008). Türkiye'deki ve dünyadaki mimarlık eğitiminin karşılaştırmalı analizi ile küreselleşmenin mimarlık eğitimine etkisinin irdelenmesi. *Megaron Dergisi*, 3, 1, 79-103.

- Pamir, H. (2008). Mimarlık ve eğitimi / süreklilik ve değişim. *Mimarlık Dergisi*, 339.
- Yazıcıoğlu, F. (2013). *Bütünsel mimarlık eğitiminin bir bileşeni olarak mimarlıkta teknoloji eğitimi için model önerisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Günay, D., Günay, A. (2011). 1933'den Günümüze Türk yükseköğretiminde niceliksel gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi / Journal of Higher Education and Science*, 1,1-22. <http://higheredu-sci.beun.edu.tr/text.php3?id=1517> adresinden erişildi.
- YÖK (2015a). Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi. http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yok_strateji_kitabi adresinden 07.07.2015 tarihinde erişildi.
- YÖK (2015b). Yatay Geçiş. http://yok.gov.tr/documents/10279/12416295/yatay_gecis.pdf adresinden 07.07.2015 tarihinde erişildi.